

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿القرآن﴾

دَعْلَم تَجْوِيد پھ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

﴿دَعْلَم تجوید تول اھم مسائل پھ شعرونو کنبی﴾

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

Ketabton.com

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
دَعْلَم تَجْوِید پھ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دتجوید

﴿دَعْلَم تَجْوِید تُول اہم مسائل پھ شعرونو کبھی﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تلون کراچی

خوروونکے

اسلامی ادبی تھولنہ مردان

تقریظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمة الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
قران كريم ڪنهي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتَّلِ
الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. قران كريم د الله تعالى رالپڙي اخير مے ڪتاب
دے چي په خوږ نبي ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل ڪري
دے. ددي عظيم الشان ڪتاب چي ڇنگه معنيٰ او تفسير زده
ڪول ضروري دي دغه شان دا خبره هم ڏيره اهميت لري چي
ددي ڪتاب قراءت او تلاوت دي هم د تجويد او قواعدو مطابق
اوشي. علم التجويد ڏير لوئي علم اوفن دے. په دي ڪنهي
ددي فن او علم ما هرينو ڏير ڪار ڪري دے او ڏير ڪتابونه ئي
ليڪلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
مرداني صيب د طالب علمانو د زده ڪر مے او د يادولو د پارہ په
پشتو نظم ڪنهي تياره ڪر مے ده. ماشاء الله ڏير په ښه انداز ئي
په دي ڪنهي قواعد د تجويد د شعرونو په شڪل پيش ڪري دي.
زما د عاده چي الله كريم دي دي مختصر مے رسالي ته قبوليت
عامه ور ڪري چي ٽول پښتانه ور نه تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعہ دارالعلوم حقانيہ اڪوړه خټک

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ هـ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ صاحبِ کتابِ یو خو خبري

دَ اللّٰه تعالیٰ شکر و احسان دے چي مونږه ئي دَ حضرت محمد رسول اللّٰه ﷺ په اُمت کښي پيدا کړو او بيا ئي بل احسان په مونږ دا اُکړو چي مونږ له ئي په دُنیا کښي دَ دُنیا دَ ژوند تیرولو دَ پاره یو عظیم الشان کتاب قرآن کریم را کړو . چي دَ دُنیا او دَ آخر دَ هر یوې مسئلے دَ پاره کافی او شافي دے . دغه قرآن کریم باندي چي څنگ په صحیح لوستلو باندي پیر اجر و ثواب مقرر دے . دغه شان که که یو انسان دغه قرآن کریم غلط اُلوی دَ هغه انسان دَ پاره په آخرت کښي سزا او وعید هم شته . ددغي سزا او وعید نه دَ بیج کیدو دَ پاره او لوئي اجر دَ حصول دَ پاره په هر دور کښي علماء او قراء په خپل خپل ځائے زبردست محنت کړي دے . او دا محنت به ترقیامته پوري (انشاء اللّٰه) جاری وی . چي په ښه انداز سره دَ قرآن کریم تلاوت اُوکړي شي او هر یو مسلمان په قرآن کریم کښي دَ غلطو نه محفوظ پاتے شي . ما هم ددغي مقصد حاصلولو دَ پاره دا مختصره رساله دَ اللّٰه تعالیٰ په فضل و کرم او توفیق سره تیاره کړي ده . مولیٰ کریم دي ئي ماله او زما والدینو ، تولو اُستادانو او ملگرو لره سبب دَ فلاح اُگر ځوی . واللّٰه الموفق والمعين . رينا تقبل منا انک انت السميع العليم وتب علينا انک انت التواب الرحيم وصلى اللّٰه تعالیٰ على خير خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

ابوالقاسم احمد علي مرداني

یونیورسټی روډ خوره بانډه مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرودیگار
 تاسوته به وړاندې کر مه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عری کبھی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دی ته وائی دقران علم تجوید
 نه دی گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کی پری
 په مخرج سره دنیا کبھی به یاد پری
 پنخه تول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونہ دے نور دے
 دخیشوم ورسره نوم شته دے که گور دے
 دا اصول دمخارجو تول بیان دی
 لازمی دا پیژندل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونه دَ حرونو
 خان خیرساته ددغی بُنیادونو
 په کوم شان او کیفیت چي حرف اداشی
 صفتونه به ترې جوړ ددې دُنیا شی
 دَ علم التجوید اهمیت او حکم

هریو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید په مبتدی
 دغه حکم دَاللّٰه ددې کلام دے
 معززه دے عالی او چت مقام دے
 دغه حکم دَ حدیثِ مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دَ دوجھان دَ پاره نُور زاده دے
 داسے وائی په دُنیا کُشی عالمان
 په تجوید سره بنائستة دغه قرآن
 لحنِ جلی او لحنِ خفی

په دوه قسمه دا غلطی دَ مبتدی دی
 په غلطو کُشی خة جلی دی خة خفی دی
 غلطی غتہ چي وی دغه ده حرامه
 په لحنِ جلی یا دیری دا تمامه
 صفت پریدی چي دَ حرف کله بشر
 لحن جوړ به ترې خفی شی سراسر

دا دوه قسمه دی غلطی دهر انسان
 کله لولی چي دنیا کنبی خو ک قران
 بیچ ساته ددی غلطونه خپل وجود
 په دنیا درنه جوړ نشی چي مردود
 د علم التجوید موضوع

د قران الفاظ موضوع ده د تجوید
 تر قی غواړه در ب نه دمزید
 په تجوید سره دلوستلو تعلیم

په تجوید سره قران لوستل پکاری
 به تجویده ټول لوستونکی گناه گاری
 په تجوید سره لوستلو کنبی عزت دے
 به له دغی د دنیا در ذلت دے
 په تجوید سره بنائسته بکاری قران
 لکه تاج چي وی په سردیو انسان
 د علم تجوید مقصد او غرض

بنه صحیح د حرف ادا لری مقصد
 د تجوید دے دغه حکم دابد
 بنه بنائسته به پرې حرفونه د قران شی
 چي تابع خو ک د تجوید په دې جهان شی
 دا قران په دے تجوید سره بنائسته دے

ددي ژوند دپاره بنكله نمونه ده
 هر انسان په دغه علم بنائسته كيږي
 لكه گل دباغيچي ترينه جوړيږي
 دتجوید مرتبي

مرتبي دي دتجوید درم دجهان
 داسه وائي په دنيا كښي عالمان
 يو تدوير دمه، بل دمه حدربل ترتيل
 عالمانو بيان كړم دمه تفصيل
 ترتيل نوم دمه دبنه رواواطينان
 تلاوت چي كوي كله مسلمان
 حدروائي تيز لوستلو ته دنيا كښي
 بيان شوم دقاريانو په وينا كښي
 نه وي تيز او په مزه چي تلاوت
 دا تدوير دمه په دنيا كښي هر ساعت
 مرتبي دومره تجويد له په دنيا دي
 لكه څنگ چي دري قطبي دهر يو ثادي

دتجوید ارکان

لكه څنگ چي داودس فرض څلور دي
 دتجوید سره ارکان دومره په كور دي
 مخرجونه دحرفونو پيژندل دي

پيژندل دی دَ صفاتو او وئیل دی
 پيژندل دی دَ حرفونو ټول احکام
 هم عادت دَ بینه لوستلو کړه مدام
 د تجويد دَ پاره ټول دغه ارکان دی
 په ترتیب سره چي بره دا بیان دی
 دَ علم التجويد فائده

خوک چي لولی په تجويد سره قرآن
 دارضاده دَ اللّٰه غنی سبحان
 دَ رسول اللّٰه ﷺ رضاشته په دے کار
 شته رضاد اولیاؤ په دغی لار
 آخرت کښي ئي بدله ده نعمتونه
 ملاوړی به په دغی جنتونه
 دَ تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چي تلاوت کړم دَ قرآن
 دري صورت به ياد ساته ددې جهان
 يابه ته شوروغ کوم سر نه سورت
 ياد مينغ نه به کوم ته تلاوت
 يابه ستا مينغ کښي سورت نه ابتداوی
 دري حالته به دادلته کښي تل ستاوی
 دَ اول صورت نه راشه خان خبر کړه

تعوذ او تسمیہ دواہ پہ سر کپہ
 تعوذ او تسمیہ دل تہ را غلے
 دا عمل دے د محبوب نبی ﷺ دیر بشکلے
 دویم صورت کنبی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنبی ہر بشر لہر اختیار دے
 دثواب دا پہ کارونو کنبی یو کار دے
 دریم صورت کنبی تسمیہ ہر خائے را غلے
 خیر دار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلے
 دتویے دسورت حکم بل جُداد دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دل تہ داد دے
 تسمیہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دتعوذ او تسمیہ تفصیل

کتہ سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کپہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ ترے جور پری تہول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دی نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے الہ پہ حقیقت

پہ خلورو کنبی چي بره ذکر دادی
 درے صورتہ پہ کنبی دلته تہول روادی
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ن ناروادے دا صورت دتلاوت
 نورددی نہ علاوہ چي درے ادا دی
 دغہ درے وارہ هر خائے کنبی تل روادی
 د مخارجو بیان

د مخرج مثال د کوردے د بنیاد
 بی بنیادہ کور لیدلی چا آباد
 حلق یا ژبہ یا وی شونہ د انسان
 د کوم خائے نہ ادا کیپی چي بیان
 مخرج دغی خائے تہ وائی پہ دنیا
 د قاریانو علم اؤده وینا
 مخرجونہ تہول دی اولس د حرفونو
 دا بیان دے یقینی د کتابونو
 چي ساکن وی د الف سرہ واویا
 جوفی نوم ددی مخرج دے پہ دنیا
 د همزی سرہ چي جمع کرے بیاها
 ادا کیپی دوی د حلق پہ انتہا
 مینخ د حلق دے عین او حالہ پہ جہان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق اُخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کبھی چھی کلہ بیان پری
 دَاخِر ژے سرہ لہات چھی مل شی
 قاف بہ جو پتری دُنیَا پہ ہر منزل شی
 لہرا لاندی ہریو قاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ دژے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم دشین سرہ راخی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا دالین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ داژہ ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پریہ ضاد تری دُنیَا پہ ہر محفل شی
 یو دژے غارہ بل کپہ شمیرانیاب
 ثنایا رُباعی دوارہ دہر باب
 ہم اُورے دَضو ا حک شی چھی تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہریو لام
 یو دژے غارہ بل تالو کپہ برہ
 نون ددلتہ نہ ادا کپہ بنہ پہ نہرہ
 لہر دینہ چھی دَنون نہ خوک شی کلہ

را ادا به شی ددی خائے نه په خپله
 کپره د پاس غاښونو بیخ د ژبے سر
 طاء، تا، دال ترې ادا کیږی په هر در
 ژبے سر نه ادا کیږی ظا او ثا
 چي شی یو د ثنا یا غاره علیا
 دا مخرج د هریو ذال دے د جهان
 داسي وائی د قران دغه قاریان
 مینغ چي شی د ثنا یا د ژبے سر
 ورتنه خیال کوه د نیا کښي په نظر
 دا د صاد او زا د سین دے یو مخرج
 دا بنائسته ډیر بهترین دے یو مخرج
 مینغ د لاندې شونډې دے مخرج د فا
 چي شی یو د ثنا یا غاره علیا
 کله شونډے چي دا دواړه یو خائے کیږی
 واو اوباء سره هر میم ترې ادا کیږی
 د غنّے مخرج خیشوم دے بیان شوے
 بنائسته دې سره د نیا کښي قران شوے
 مخرجونه د حرفونو دی داتول
 بُنیادونه د حرفونو دی داتول

★★★★★★

د خلی غائبونه

ثنا یا اوربعاى خلوړ خلوړ
 بیا انیاب او ضوا حك شته دُومره نُور
 طواحن غائبونه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلوړ چي نه شی درنه هیر
 شل غائبونه د اضر اس شول دغه شان
 دوه دیرش خُله کښي شول غائبونه د انسان

د صفاتو بیان

د صفت معنی راغلی ده حالت
 د اید شو په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 د اښکلا وی د حرفونو د جهان
 که دُنیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دمه هر یو حرف بنائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خيال كوه ددغي ټولو بڼه تمام
 داسي وائي په دنيا كښي خاص او عام
 صفات لازمه

چي د حرف سره يو ځاي په هر مكان وي
 دا صفت به لازمى ددي جهان وي
 چي جدا ترينه په يو مقام كښي نه شي
 چي جدا ترينه په يو كلام كښي نه شي
 ورتنه وائي خاص او عام صفت لازم
 ورتنه وائي ټول تمام صفت لازم
 ياد كړه اوولس لازمى ټول صفتونه
 څنگ چي اوولس دي ياد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هيرنه شي متضاد دي
 ضد پنځه د پنځو دلته كښي ټول ياد دي
 ووه دي غير متضاده ټول صفتونه
 دا صفات لري جدا جدا حرفونه
 د صفات متضاده بيان

ټول پنځه د پنځو ضد دي متضاد
 دا صفات په دي صفت سره دي ياد
 لس حرفونه مهموسه دي د جهان
 نور راغلي جهريه ټول د قران

لس حرفونہ مہموسہ لری صفت
 کرہ فحٹتہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مہموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت دصفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونر پر سرہ پہ تلاوت دے
 تبول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائستہ کیپی دالفظونہ
 دشدت معنی سختی دہ دجہان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جدقظ بگت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکہ خنگ چپی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے دنرمے بنہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ کور
 دشدت اوتوسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تبول متوسط دی معتبر
 مجموعہ دتوسط دہ لن عمر

نة اواز پة کنبی بندی پری دانسان
 بین بین ورتہ ہم وائی پہ جہان
 پہ صفاتو کنبی پنجم دے استعلا
 ووة حرفونو کنبی راغلی پہ دنیا
 خُصْ ضَغَطِ قِظِ ددی ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپیرم د استعلاء دے استفعال
 تہول لری دوویشٹ حرفونہ دکمال
 د اطباق صفت نہ خان کرہ بنہ خیر
 تہول خلور لری حرفونہ پہ ہر در
 طا او ظا سرہ ملگر مے صاد او ضاد
 مطبقہ سرہ دی دا حرفونہ یاد
 د اطباق ضد انفتاح دے ہر ساعت
 تہول پنخویشٹ حرفونہ دالری صفت
 پہ اذلاق صفت کنبی شپردی تہول حرفونہ
 فَرْمِنْ لُبِّ کنبی دی دا صفتونہ
 دغہ تہول متضادہ صفات شول تیر
 در نہ نة شی تلاوت کنبی چہی دا ہیر
 خیال ساتھ ئی تلاوت کنبی ہر ساعت
 بنائستہ کی پری پہ دے ہر خائے تلاوت

دَصَفَاتِ لَازِمِهِ غَيْرِ مُتَضَادِهِ بَيَان

لکھ ڇنگ دَفَاتِحِ چي ووٽُ آیات دی
 دُومره غیر متضاده له مقامات دی
 لکھ ڇنگ چي ووٽُ آسمانه دَجهان دی
 دُومره غیر متضاده صفات بیان دی
 تبول دی ووٽُ منفردہ صفات دُنیا کبھی
 دادی غیر متضاده هرہ وینا کبھی
 پنڃو حرفو کبھی راغلی قلقله ده
 قُطْبُ جَدُّ کبھی پرتہ دامجموعه ده
 یوصفت دے پہ صفاتو کبھی صغیر
 ذکر کرے علماء دے پہ تحریر
 زادِ صا دسرہ کرہ جمع بل کرہ سین
 دَصْفِیرِ حرفونہ درے دی دا حسین
 یوصفت دے دَصَفَاتونہ تکریر
 رپیل دل دَژبے را کبھی پہ تقریر
 یوصفت دَتَفْشِی شتہ پہ یقین
 دا صفت لری یو حرف هغه دے شین
 شین چي کلہ پہ دُنیا کبھی ادا کیږی
 آواز خُلہ کبھی ورسره پوره خوریږی
 بنهٔ پہ نرمه ادا کیږی حرف دَلین

دغہ دوه حرفونہ دی بنہ بہترین
 واونہ مخکبھی چي وی زور داپہ هر در
 زور دِیاء نہ مخکبھی وی چي پہ نظر
 هلہ داصفت بہ دلته کبھی موندے شی
 هلہ داصفت ییادلته کبھی راتلے شی
 انحراف صفت دَراء سرہ دَلام دے
 چي یو بل تہ مائل کیری نو تمام دے
 یوصفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضاد سرہ موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضادہ دی صفتونہ
 چي ملگری دَئیائی دی حرفونہ
 دَصفاتِ عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کبھی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او پبلہ
 تہول لری دغہ صفت اتہ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیری دَقران پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سرہ چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سرہ شُول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم اونون هر مشدد
 داتنویں دے دغہ رنگ ہم معتمد

همزه هغه چي لرونڪي مخڪڻي زوروي
 ووساڪن نه مخڪڻي پيڻ چي په يو دروي
 هريو ڄائے ڪڻي چي ڏيا نه مخڪڻي زيروي
 ڀڻه ڦاري دے چي آگاه له دے نه ڀيروي
 دَلام قاعدے

ڪه ڏ پاڪ اللہ ڏنوم نه مخڪڻي زوروي
 غت به لام ئي په لوستلو سراسروي
 د اللہ نه مخڪڻي پيڻ راشي چي ڪله
 لام ڏ پاڪ اللہ به غت وائے پخيله
 ڪه ڏ لام نه مخڪڻي زيرو راشي قرآن ڪڻي
 نري وايه دغه لام په ٽول جهان ڪڻي
 دغه دوه دي مقامات ڏ ڊڪ لوستلو
 لام ڏ پاره دي راغلي په وئيلو
 نور ڏ دوو (2) نه چي دي ڄومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ڊڪ ويئلو ته تفخيم ڏ جهان وائي
 نري ڪولو ته ترقيق دغه شان وائي
 په و اللہ ڪڻي لام ڀيل راخي هر حال
 نري لام ڏ ڀسم اللہ لري مثال

★★★★★

دَرَا قَاعِدِے

غتِ لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نرې والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غتِ لوستل معنی راغلی دَ تفخیم دہ
 دا پہ را کبھی دَر حمان او دَر حیم دہ
 نرې کولو تہ ترقیق پہ دُنیا وائی
 داسے دل تہ کبھی قاریان عالمان بنائی
 اِرْجِعُوا ئی دے مثال ددی جہان
 رانرې ددی مثال دہ پہ بنے شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کۂ پہ دُنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ د دُنیاوی
 پہ ہر خائے کبھی ورتہ بنۂ او کرہ نظر
 دَ حرکت نہ ئی کرہ خاں پورہ خیر
 زور او پیش کۂ وی دَر اَدَسَر دَ پاسہ
 دالوستل بہ غتِ بنائستہ وی ستا دَ لاسہ
 دا دَش د سرہ را خئی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی ہر خائے پہلہ
 دا دَ زیر سرہ چپی راشی پہ یو در
 نرې وایہ دغہ را پہ ہر بشر
 را ساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مخکڻي زير سره به داشي نري خپله
 را چي وي دِ اِماله په هر حالت کښي
 نري وايه دغه را په تلاوت کښي
 زير لرونکي داسي را په هر مقام
 چي دَ روم سره اُدي پري ښه تمام
 نري وايه دغه را په هر حالت کښي
 ياد ساته دغه بيان په تلاوت کښي
 دَميم اونون مشدد قاعده

نون او ميم لري غڼه هغه صورت کښي
 مشدد چي دواړه راشي تلاوت کښي
 دَميم ساکن اونون ساکن قاعده

لکه څنگ چي دري نقطه دَ ا و پادي
 حالتونه ميم ساکن له دومره دادي
 دري حالته دي دَميم ساکن په شمار
 يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
 که دَميم ساکن نه وروستو وي ميم بل
 نُو مُدغم به شي دَميم سره ميم خپل
 دغڼي سره به دغه شي لوستلے
 د ادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
 که دَميم ساکن نه وروستو راشي باء

نو پِه ميم کڻي به غڻه وي دَ اخفاء
 ميم اوباءِ که وروستو راشي پِه يولار
 دلته کي پي پِه هر خائے کڻي تش اظهار
 دا حالت دَ نون ساکن شولو تمام
 قلب سره ئي معتبري ٿول احکام
 دَ نون ساکن اوتنوين قاعدے

اخفاء، قلب سره، اظهار، ادغام کره نور
 نون ساکن لري احوال دغه خلور
 پِه تنوين کڻي ٿول جاري کره دا بيان
 نون ساکن دَ پاره حکم دَ جهان
 نون ساکن اوپه تنوين کڻي شته اظهار
 که دَ حرفِ حلقی وروستوشي پِه لار
 پِه دوه قسمه بيان شومے هر ادغام دے
 يو غڻه سره، خالی ئي بل مقام دے
 يَنْمُو ٿول خلور حرفونہ دَ غڻي دي
 بي غڻي چي لام اورا دي ورپسي دي
 بل دوه تڪونه جور شوي دے يو کور
 حکم خلقو بيان کرے ورله نور
 نون ساکن تنوين به ميم سره بدل شي
 که دَ نون نه پس وي دانو دا به تل شي

قلب دے نوم ددی بیان پہ دی صورت کنبی
 چپی دنون نہ پس وی بآء پہ تلاوت کنبی
 دغہ وخت کنبی یو غنہ بلہ اخفاء دہ
 دا خبرہ بیان کرے علماء دہ
 پہ نون ساکن او تنوین کنبی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکہ فَمَنْ
 تنوین نہ یشکارہ کوی بل تہ بدن
 نون ساکن وئیلے شی پہ ہر حالت کنبی
 دَہر واصل او دَ وقف پہ صورت کنبی
 دَ تنوین نون بہ شی وصل کنبی لوستلے
 دغہ وقف کنبی ہیخ چا نہ دے لیدلے
 ادغام او اظہار

لکہ خنک چپی تبول پنخہ ددین ارکان دی
 دَ ادغام دُومرہ قسمونہ پہ جہان دی
 یو مثلین دے دغہ تام پہ مقام دے
 دَ قسمونو دَ ادغام نہ یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتَجَانِسین یو بل
 داناقص او تام راخی پہ ہر محفل
 بل تہ وائی مُتَقَارِبِین تمام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

دَمَخْرَج صَفَاتِ سِرِّهِ دَ حَرْفِ كُفْتَارِ
بِنَاءِ وَاضِحَةٍ تَهْ وَثِيْلَةٍ شَيْ اِظْهَارِ
مَدِّ اَصْلِيٍّ اَوْ مَدِّ فِرْعَوِيٍّ

تَوَلَّ حَرْفُوْنَهٗ بِنَاءِ رَاخِ كَلِّ پَهٗ خِيْلِ مَقْدَارِ
وَرْتَهٗ وَاثِيٍّ مَدِّ اَصْلِيٍّ پَهٗ كُفْتَارِ
دَا تَعْرِيفِ دَمِ دَمَدِّ اَصْلِيٍّ بِيَانِ
دَا سَمِ وَاثِيٍّ پَهٗ دُنْيَا كُنْبِيٍّ تَوَلَّ قَارِيَانِ
اَصْلِيٍّ مَدِّ مَدِّ ذَاتِيٍّ سِرِّهِ يَادِيْرِيٍّ
كَلِّهِ كَلِّهِ پَهٗ طَبْعِيٍّ هَمْ بِيَانِيْرِيٍّ
مَوْقُوفِ نَهْ وِيٍّ اَصْلِيٍّ مَدِّ پَهٗ خَهٗ سَبَبِ
بِسْ مَقْدَارِ دَ اَصْلِيٍّ مَدِّ لَرِيٍّ طَلْبِ
پَهٗ سَبَبِ يَانْدِيٍّ مَوْقُوفِ چِيٍّ وِيٍّ يَوْمَدِ
وَرْتَهٗ وَاثِيٍّ دَا دَمَدِّ فِرْعَوِيٍّ حُدِّ
فِرْعَوِيٍّ مَدِّ لَرِيٍّ پَهٗ جَمْعِ دَوِّهِ اَسْبَابِ
دَهْمَزَمِ سِرِّهِ سَكُوْنِ كِرْهِ دَا عَرَابِ
اَصْلِيٍّ هَرِّ خَائِئِ هَرِّ حَالَتِ كُنْبِيٍّ شَيْ لَوْ سَتَلِ
عَارِضِيٍّ وِيٍّ كَلِّهِ كَلِّهِ غَرِّ خِيْدَلِ
دَمَدِّ مَتَّصِلِ اَوْ مَدِّ مَنْفَصِلِ بِيَانِ

كَلِّهِ سَبَبِ دَ فِرْعَوِيٍّ مَدِّ چَرْمِ هَمْزَهٗ وِيٍّ
مَتَّصِلِ، مَنْفَصِلِ قَسْمِ بَهٗ دَا دَوِّهِ وِيٍّ

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
دَ (ساکن اعتبار سرہ) دَ مد قسمونہ

دَ ساکن چہی مد کبھی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پری پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
دَ ساکن کوردے پہ دے سرہ آباد
پنخہ قسمہ دَ لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ دَ جائز دی معتبر
دَ مد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنخہ قسمہ کبھی بند
پیدا کی پری تلاوت کبھی پہ دے خوند
یوتہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسرہ بل
یو حرفی مثقل مد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتھ دائم
پنخہ دے مد لازم سرہ دلین
دا پنخہ قسمہ دَ مد شول بہرین
دَ مدونو مقدارونہ

مقدار در پری حرفونہ در پہ در

توسط دے مينغ دَ طول او دَ قصر
 خپل مقدار سره راخکل دَ حرف وينا کښي
 دوه حرکتہ دي دَ قصر په دُنيا کښي
 زيات راخکل دَ طول تعريف دے حقيقت
 شپږ حرکتہ ئي مقدار دے هر ساعت
 په اصلي مذ کښي راغله تل قصر دے
 توسط په متصل کښي معتبر دے
 منفصل کښي توسط شته دَ جهان
 لکه څنگ چي طول لازم کښي دے بيان
 په وقفي مد، عارضی کښي طول بهتر دے
 توسط سره جائز په کښي قصر دے
 دَ همزه قاعدے

لکه څنگ چي دوه نقطوي دَ هريوتا دي
 دَ همزي دُومره قسمونه تل ادا دي
 نه پتيري هر ساعت چي شي لوستلے
 قطعیه دغه په نوم شي رابللے
 په شروع کښي وصلیه همزه لوستے شي
 مينغ کښي دغه په وينا راغرځيدے شي
 دَ اسمونو په شروع کښي الف لام
 وصلیه همزه لري دغه مقام

زور لرونڪے دا همزه په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کښي مدام وی
 که دریم حرف دَ فعل پیش لری دُنیا کښي
 پیش په سربه دا همزه شی په وینا کښي
 که دریم حرف دَ تکی زیر لری یا زور
 زیر لری به دا همزه په دغې در
 اِسْمٌ، اِیْنٌ، اِبْنَةٌ دَ هَر یو لار
 وصلیه همزه لری زیر په گفتار
 ورسره شته رنگ په رنگ نور مثالونه
 دَ همزه وصلیه دای حالتونه
 که همزه دَ فعل وی په ابتدا کښي
 دا قطعی دَ زور سره ده په دُنیا کښي
 یو صیغه دَ مضارع متکلم ده
 دا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
 همزه توله قطعیه دی هر خائے نورے
 وصلیه نه علاوه چي داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجود وی په یو دار
 په دریم حرف ورسره پیش وی په گفتار
 دَ کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
 همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

اِسُو اِيتُو اِقْضُو ادرے شول دغہ شان
اِبنُو اِتْقُو اودوہ نوردی دَجھان

حروفِ مدہ

واونہ کلہ چي پيش راشی مقدم
زیر دِیانہ مخکشي وی چي هغه دم
دَالف نہ مخکشي زور چي په جهان شی
دغہ درے وارہ ساکن چي دغہ شان شی
پہ مدہ حروف سرہ دغہ یادیری
کتا بونو کشي زمونرہ بیانیری
ولا زور اوزیردی شمار ہم پہ مدہ کشي
ولا پيش دلته راغله هر حصه کشي
دغہ درے وارولہ حکم مقدم دے
دا بیان دَهر بیان نہ دیرا هم دے

حروفِ لین

واواویانہ مخکشي کلہ چي وی زور
دغہ دوارہ ہم ساکن چي کپی پہ سر
ورتہ وائی دوه حرفونہ تُول دَ لین
ادا شوی بِنهٴ په نرمه بہترین

دَوقف بیان

ساہ کَء اخلے دادے وقف شریعت کشي

اُدریدل دی دَقران پښه تلاوت کښي
 اُدریدل غواړي انسان کله ناکله
 بندوی هغه قران کله ناکله
 یو پښه خپل اختیار سره انسان اُدریږي
 بل هغه چي تلاوت ورته گرانېږي
 نور کولې هغه نشي تلاوت
 نو مجبوره دې ساه اخلې دا ساعت
 اول وقف اختیاري دې جهـان دې
 چي پخپله د انسان ختم بیان دې
 بل پښه اضطراري یاد دې در پښه در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 که معنی پري نه بدلیږي تلاوت کښي
 دغه دواړه دی روا پښه شریعت کښي
 پښه معنی باندې نظر چي د انسان وی
 علاماتو ته ئي خیال چي د قران وی
 دا پښه وقف اختیاري سره یادېږي
 کتابونو کښي پښه دې نوم بیانېږي
 ساه شی لنډه نور لوستل چي پښه چاگران شی
 گران چي ده له تلاوت دې قران شی
 وقف دې اضطراري پښه دې صورت کښي

خیال کوہ ددغی دوار و تلاوت کنبی
دَ وقف قسمونہ

تبول پنخہ قسمہ دَ وقف دی بیان
داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
یو لازم دے بل مطلق پہ هر مقام دے
دغہ وقف پہ قرآن کنبی خاص او عام دے
جائز هم شتہ مجوز پہ تلاوت کنبی
مُرخص پنخم راغلی دے صورت کنبی
دا پنخہ قسمہ دَ وقف دی راغلی
ادا کیبری ایاتونہ پہ دے بشکلی
ضروری او لازم وقف دے پہ میم
اُدریدل دی رواشی پی پیه زاجیم
اُدریدل دی هم پہ طاباندی راغلی
ادا کیبری ایاتونہ پہ دے بشکلی
دائرہ وقف دَ پارہ خائے پہ خائے ده
دغہ نخہ دَ آیت دَ جدائے ده
قِف سره پہ هر مقام بانندی اُدریبره
بلے ساه سره بیامخ کنبی روانیبره
دا بهتردی دَ قرآن پہ تلاوت کنبی
داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنبی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلیے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُدریدو دے پہ جہان کنبی
 دلته وقف دُنیا نو سردار (ﷺ) کرے
 وقف دلته کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چي کله وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلته بعض گنری پہ دے جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چي ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لِر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 دا تعریف دَهر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغی ہر خائے ہر بیان کنبی
 صل بہ کله کله ستاشی پہ نظر
 اُدریدل نہ اُدریدل دی برابر
 لامطلب لری چي نشتہ اُدریدل
 تلاوت جاری ساتھ دلته کنبی خپل
 پہ محل دُوقف اُدی پرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

کتہٴ خوک اُوکری اعتبار دَ کیفیت
 تہول خُلو رِسمہ بہ جورِ شی داساعت
 یو ابدال دے بل دے روم سرہ اسکان
 دَ اشمام سرہ شتہ وقف دغہ شان
 دَالُہ فضل و کرم سرہ کتاب
 ختم شولو ضروری ترینہ ہریاب
 پہ اُخر کُتبی بیاسلام پہ محمد ﷺ شہ
 داسحر سرہ ماہنام پہ محمد ﷺ شہ
 ورسرہ درود زَہ وایم پہ نبی ﷺ
 چہی بُنیاد دے پہ دُنیا دَ ہر ولی
 ورسرہ ئی شہٴ پہ ال تل سلامونہ
 پہ بنائست ئی پہ جمال تل سلامونہ
 بیاسلام دے پہ اصحاب دَ محمد ﷺ روی
 داسلام دے پہ ہریاب دَ محمدوی
 زَہ پہ سرہ ختم وومہ خپل کتاب
 رَہ کپہ رانہ قبول پکُتبی ہریاب
 تمت بفضل اللہ تعالیٰ وبتوفیقہ رنا تقبل منا انک انت السميع العليم . وتب علينا
 انک انت التواب الرحيم . والحمد لله تعالیٰ علی ذالک . وصلى الله تعالى على خير
 خلقه محمد وآله واصحابه اجمعين .

جمعة المبارک 11 رمضان المبارک ... ستمبر 2008

دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

﴿دَعْلَم تجوید تول اہم مسائل پہ شعرونو کنبی﴾

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**